

non fuissent tunc intellecta a Petro: qui proinde terminum *conversus* accipere sponte debuit in eo altero sensu quem frequentem satis diximus: nulla est autem ratio cur credamus Christum protulisse verba quae in actu sermonis non intelligerentur, sed tantum postea, licet id identidem fieri posse non negemus: 2) quia mentio conversionis a lapsu dicenda esset eo spectare ut terminus a quo designaretur unde inciperet munus confirmandi fratres: atqui id admitti non posse videtur; nam munus confirmatoris incipere debuit postquam ipsi fuit actu impositum: porro id post resurrectionem factum est cum ipsi Primatus actu collatus est. Probabilius est ergo verba Christi hunc sensum fundere: *et tu vicissim*, sive *et tu benevolò animo confirma fratres tuos*. Ita certe accipit graecus homo Georgius Trapezuntius in epistola ad Cretenses *de una sancta catholica et apostolica Ecclesia* (penes Leonem Allatum Graeciae orthodoxae T. I.) inquires n. 7°. «'Ουτως ἡ μὲν τῆς Ῥωμῆς (Ἐκκλησία) πολλὰκις ἐπιστραφείσα ἐστηρίξε τὰς ἑτέρας. Itaque illud ποτέ cum verbo quoque *confirma* componendum est. Quid ergo? an aliqua tantum vice confirmare debet Petrus fratres? Adverte vocem ποτέ non solum significare *interdum*, sed et non raro πλεονάζειν, vel indeterminatum tempus significare: ut legitimus sensus hic esse possit: *et tu vicissim confirma fratres tuos*. Quoties vero? Quoties opus fuerit. Hanc interpretationem postulari liquet ex sequenti animadversione. Nam voluntas iniqua Satanae impugnandi fratres, contra quam fides indefectibilis Petri constituitur, non ad unum certum tempus fuit limitata imò nunquam fuit desitura. Quod evidentius constabit si advertatur realis parallelismus inter Satanam expetentem exagitare Apostolos et portas inferi pugnaturas contra Ecclesiam. Quemadmodum vero istas notum est historice semper pugnare, et haec continua pugna verbis ipsis Christi adsignificatur, ita et ille conatus Satanae exagitandi Apostolos, non ad unam vel ad alteram vicem definitus repraesentatur a Christo, sed indefinitus vel continuus. Ergo talis est quoque confirmatio Petri ei opposita. Scilicet Christus non definit numerum, quoties nempe confirmare debeat Petrus fratres, sed indefinite loquitur, videlicet quotiescumque confirmatione opus erit. Quare officium hoc confirmandi fratres, quod fert secum *ius* collatum Petro confirmandi, et *debitum* aliorum se subiiciendi confirmatori Petro, infert *ius* habituale et stabile in Petro confirmandi fratres. Quocirca Petrus στήριγμα est permanens τῶν ἀδελφῶν, seque ad ipsos habet ut basim, ut fulcrum, ut firmamentum eorum: principium scilicet eorum firmitatis et constantiae immotae.

Qua vero in re confirmare eos debet? Ipse est στήριγμα eorum ratione suae fidei indefectibilis; ergo terminus confirmationis

est certe saltem fides eorum; ad quam confirmandam proprie spectat fides confirmatoris. Confirmat ergo Petrus fratres in fide, quae basis est totius Christiani aedificii quod in quovis homine construitur, quae vinculum est primum quo homines Christo uniuntur, eiusque corpori incorporantur: Petrus nimirum infallibiliter docens est principium stabilitatis, et constantiae fratrum in fide. Nempe sicut Ecclesia dicitur 1. Tim. III, 15 στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, ita non dissimili appellatione Petrus dicitur στήριγμα fidei h. e. τῆς ἀληθείας fratrum sive Ecclesiae, ita ut Ecclesia sit ἑδραίωμα veritatis quia στήριγματι Petro innititur. Quapropter manifestum est verba haec Christi respondere praecedentibus penes Matthaeum XVI seque ea invicem illustrare. Sane heic est *Satanas* impugnaturus Apostolos, ibi *portae inferi* Ecclesiam impugnaturae, ibi Petrus est πέτρα Ecclesiae, heic Petrus ὁ στήριζων sive το στήριγμα fratrum, ibi portae inferi non praevalent contra Ecclesiam quia fundata est supra petram, heic fratres contra Satanae insidias et conatus efficiuntur tuti, quia confirmantur a Petro. Discrimen est tantum, quod ibi allegorica est locutio, heic propria, ibi universim Primatus Petri exhibetur, hic speciatim Primatus fidei seu in magisterio fidei.

Itaque fides proprie dicta Petri ea est pro cuius indefectibilitate Christus oravit. Quoniam ergo oratio Christi effectu carere nequit, fides Petri nullum unquam defectum patietur, et posita hac Christi efficaci oratione eiusque promissione, fieri non potest ut fides Petri unquam deficiat qua confirmare fratres potest et debet; huc autem redit infallibilitas: ergo ea Petro promittitur a Christo. Est autem infallibilitas magistri; talis enim est qui alios confirmat. Liquet enim ex verbis Christi indeficientiam fidei Petri ordinari ut medium efficax ad obtinendam firmitatem fratrum contra impetus Satanae.

Coroll. I. Falluntur ergo ex Protestantibus ii qui confirmationem Petri in eo ponunt ut poenitentia acta peccati sui animum addiderit peccatoribus exemplo suo sperandi veniam a Deo; nam heic non est sermo speciatim de peccatoribus confirmandis, sed de fratribus; neque confirmatio talis est activa et efficiens, cuiusmodi significatur per verbum στήριζον; ac praeterea hic sermo est de confirmatione qua valeant fratres stabiles esse contra impetus Satanae non qua tantum valeant a vinculis Satanae se expedire. Abutitur autem Dr. Langen lectorum fide (l. c. pag. 70 seq.) cum eis subiicit quasdam morales Patrum enarrationes institutioni fidelium accommodatas, quae litteralem interpretationem nullatenus excludunt.

Coroll. II. Falluntur et ii qui putant officium confirmatoris Petri spectasse tantum ad tempus illud post resipiscentiam a lapsu,

cum resurrectionem Christi fratribus nuntiavit; qui proinde dixerunt: *Surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni*. Nam tunc munus confirmatoris sicut et Pastoris adhuc Christus visibiliter agebat, et ipse reapse vere confirmavit omnes Apostolos et ceteros. Cf. dicta superius.

Inepti porro sunt qui aiunt promissionem fidei indefectibilis non esse propriam Petri, quia hic paulo post fidem amisit, negando Christum. Nam 1) promissio haec non spectat, ut diximus, ad tempus praesens: 2) nullibi scriptum est Petrum abiectis fidem: defecit quidem debita quaedam confessio; sed mansit in corde interior fides.

VII. Restat tamen quaestio quinam veniant nomine *Fratrum Petri: confirma Fratres tuos*; dubitatur enim utrum ipsi Apostoli comprehendantur, qui utpote et ipsi infallibiles non videntur indiguisse confirmatore Petro. In primis certum est quod, etsi Apostoli propter quamdam extraordinariam praerogativam excipiantur, ceteri tamen pastores, et fideles comprehenduntur, qui vero sensu fratres Petri fuerunt, sicut ab ipso in suis epistolis vocantur, quos pariter Satanas iam tunc cupiebat exagitare et perdere. At Apostolos quoque verbis Christi, imo eos primum habita ratione significationis verborum Christi, ac per eos etiam alios comprehendendi, si leges hermeneuticae consulantur, certum esse debet: difficultas vero exinde orta, nimirum haud facile esse hoc componere cum alio doctrinae capite de infallibilitate singulorum Apostolorum, non est primo ratio sufficiens per se reiiciendae clarissimae interpretationis; tum deinde, quantum satis est, expeditur. Sane a) fratres Petri potissimum ii sunt, qui consortes eiusdem Apostolicae dignitatis in idem Collegium sunt cum ipso cooptati. b) Ex verbis Christi manifestum est eos esse confirmandos a Petro, quos Satanas expetivit ut cribraret sicut triticum; hi autem sunt illi quos Christus appellat *vos*; quibus periculum ex Satanae impugnatione imminere poterat: oravit autem pro fide Petri qua confirmarentur *fratres*: confirmandi ergo ii erant contra impetum Satanae, de quibus mentio facta est: iidem sunt igitur qui repraesentantur per terminum *vos* et per terminum *fratres*: atqui quibus dicitur *vos* sunt certe Apostoli praesentes Christo cum Petro: ergo.

Quomodo ergo confirmandi Apostoli? Advertendum 1) quod collato hoc loco cum praecedente Matthaei, patet eundem esse qui est *στρωγγυα* et *πετρα*; Petrum autem eam petram esse, supra quam ipsi Apostoli cum Ecclesia fundati sint, eamque proinde petram a qua Apostoli quoque cum Ecclesia firmitatem mutuuntur, propter quam contra Ecclesiam ipsosque Apostolos non sunt prae-

valiturae portae inferi. Atqui nihil aliud dicitur penes Lucam, nisi quod hic speciatim de fide sermo est, de qua tamen generatim simul cum aliis sermo est penes Matthaeum: Petrus enim est Petra fidei, ut cum Patribus explicavimus. Advertendum 2) in Apostolis duplicis generis munus distinguendum esse, alterum ordinarium quod in suis successoribus episcopis perseverare debebat, alterum extraordinarium ad quod spectabat charisma infallibilitatis singulis datum, quod alterum munus cum ipsis Apostolis expirare debebat. Advertendum 3) Christum quoties Apostolos aliqua praerogativa auget pro regimine Ecclesiae, eos semper in communi alloqui, excepto Petro, cui singulariter loquitur. Advertendum 4) ex omnibus Christi verbis ad Apostolos in communi factis non posse colligi praerogativas extraordinarias singulorum Apostolorum, sed praerogativas totius coetus et ordinarias singulorum sine quibus nec coetus ille ex ipsis existere potuisset. Imo 5) cum Christus in Apostolis Ecclesiam suam constitueret quae perennis esse debebat, et formam exhiberet potestatis quam in Ecclesia esse volebat, congruum fuit ut verbis a se factis ad Apostolos eam potestatem repraesentaret quae ordinaria in Ecclesia erat futura, easque proinde praerogativas exprimeret quae ordinariae essent non extraordinariae. Ex quibus colligimus, quod cum Christus haec Luc. XXII, 31 de Apostolis loquitur, eos considerat secundum praerogativas eorum ordinarias, quae episcopis quoque communes sunt. Quo posito patet eos indiguisse vere confirmatione Petri, non secus ac eorum successores. Licet vero Christus speciali quadam oeconomia, quae aliunde nobis constat, aliquid extraordinarium statuerit pro ipsis Apostolis, rectissime tamen haec ab ea praescindit; agebatur enim de praestituenda forma magisterii perpetuo futura in Ecclesia h. e. ordinaria habitudine quam ad Petrum fratres eius debuissent habere.

Coroll. I. Ergo finis orationis Christi fuit ex aequo bonum omnium Apostolorum, at obtinendum diverso modo: constantia nempe Petri contra impugnationem Satanae obtinenda per fidem indefectibilem eius a solo Deo immediate confirmatam: constantia ceterorum per fidem confirmatam quoque a Petro. Perperam proinde Dr. Langen provocat ad Patres docentes Christum haec pro fide Apostolorum orasse: quis enim hoc negat? sed quaestio est quomodo consuluerit eorum fidei firmitati.

Coroll. II. Ergo verba haec Christi dicta ad Petrum cohaerent cum praecedentibus ipsius Christi penes Lucam: nimirum designat Christus Apostolis quinam inter eos futurus sit maior, qua de re litigabant. Christus enim primum respondens ad omnes non negat futurum inter ipsos maiorem, quod Protestantes contendunt eo quod

Christus ait: *vos autem non sic*; licet enim haec forma loquendi identidem neget rem ipsam cuius prius facta est mentio, ut id Francisco Turretino (Loc. XVIII. q. 16) concedamus; heic tamen manifestum est modum quemdam rei tantum negari. Nam hac posita negatione adhuc supponit Christus esse aliquem inter Apostolos *maio-rem et ducem* (ὁ μείζων καὶ ὁ ἡγούμενος); illumque comparat sibi, sive illi se in exemplum proponit ut ita ille se gerat sicut ipse Christus, qui maior auctoritate certe erat, et se ut talem ibi exhibet et se gessit cum Apostolis. Idecirco affirmat in his verbis Christus futurum esse aliquem inter Apostolos qui ceteris praestet auctoritate, sit nempe ἡγούμενος. Quare verba Christi: *fat sicut minor*, graece ὡς ὁ νεώτερος, sicut iunior, non eo spectant ut indicetur primatum tantum exstiturum inter eos alicuius honoris, qui seniori tribuendus esset; sed quoniam τοῦ νεώτερου proprium est subesse, obedire, ibi νεώτερος accipitur pro inferiore, minore: nec enim Christus se gessit simpliciter ut iunior, sed ut inferior, nempe *ministrando*. Itaque eo verba haec spectant ut modum doceant quo qui maior est gerere se debeat, quemadmodum scilicet se gessit Christus: *fat, inquit, sicut minor*, non, *sit minor*: nec enim Christus fuit minor. Ita autem declarata indole maioratus inter Apostolos, pergit Christus ad Petrum, eique verbis explicatis primatum in magisterio fidei pollicetur. Hoc autem tantumdem est ac declarare quinam inter ipsos futurus sit maior, directe quidem quoad magisterium, indirecte quoad alia. Habent proinde Protestantes quod *postulant* (l. c.), declarasse scilicet Christum quinam futurus esset *maior*; quod fieri ab eo debuisse aiunt si non negavit simpliciter aliquem futurum esse maiorem.

Coroll. III. Ergo his verbi Christi continetur *specialis* praerogativa Petri: nam munus confirmatoris specialis est *excellencia* prae confirmandis, excellentia magisterii, ideoque auctoritatis, *cui* alii subesse debent: haec autem specialis excellentia uni Petro *est* collata, ceteris ei ut confirmandis subiectis.

Interpretationem verborum Christi hactenus statutam confirmat Leo M. in Serm. IV. assumpt. suae. « Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, et divinae protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: et tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, et pro fide Petri proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, et divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis ceteris conferatur. » Cui concinit Bernardus epist. ad Innocentium.

« Oportet ad vestrum referri Apostolatam pericula quaeque et scandala regni Dei, ea praesertim, quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi fides non possit sentire defectum. Cui enim alteri sedi dictum est aliquando: Ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua. » Cf. quae dabimus in Th. XXIV.

Interpretatio autem Augustini (De Correp. et Grat. n. 10) « quid enim ei (Petro) rogavit (Dominus) nisi perseverantiam (utique fidei) usque in finem? » attingit tantum primam partem testimonii: primatus vero Petri ex integra sententia Christi colligitur, qua *confirmatoris* munus confertur Petro. Ceterum non tantum perseverantiam usque in finem, quae cum lapsuum intermissione componi potest, sed perennem constantiam seu indefectibilitatem Christus promisit. Verum pleniore commentario opus non erat Augustino tunc cum Pelagianis agenti. Quod vero asserit auctor QQ^m. N. T. n. 75, Christum scilicet orasse et pro ceteris Apostolis eosque in Petro comprehensos fuisse quia multitudo in eo qui praeest continetur, nescio quo pacto a Dre Langen producat, illi enim non favet, sed nocet. Cf. dicta n. VI.

Diximus in enunciatione thesis verbis Christi contineri *promissionem* infallibilis magisterii; non affirmavimus tunc ipsi collatum esse cum haec verba Christus edidit. Nimirum verba Christi per se non exigunt ut intelligatur tunc statim collatum esse Petro ius confirmatoris: cum autem Primatus dignitas collata reapse ipsi fuerit, ut videbimus, post resurrectionem, et praerogativa confirmatoris pertineat ad Primatum, ideo verba Christi penes Lucam exhibent praerogativam Petri qua postea honestandus erit, non qua heic et nunc honestetur; et ideoque aequivalent promissioni.

THESIS III.

Fidem datam Matthaei XVI et Luc. XXII Christus post resurrectionem suam liberavit Ioannis XXI, 15. seqq., unigue Petro primatum iurisdictionis contulit in universam Ecclesiam.

I. Explicatis primum verbis Christi, duo probanda sunt: 1) ea ad unum Petrum spectare: 2) iis Primatum iurisdictionis in universam Ecclesiam conferri Petro. Quoad primum, verba haec sunt: *Cum ergo grandissent, dicit Simoni Petro Iesus: Simon Ioannis diligis (ἀγαπᾷς) me plus his? Dicit ei: etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos (Βοσκει τὰ ἀρνία μου). Dicit ei iterum: Simon Ioannis diligis (ἀγαπᾷς) me? ait illi; etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos (ποιμαίνε τὰ*